
Palacha znají v Polsku i Indii

Palacha znají v Polsku i Indii

LIDOVÉ NOVINY

14.1.2012 Lidové noviny Strana 3 Téma, autor:

MICHAELA KABÁTOVÁ

O Palachovi se nově chystá trojdílný hraný film. Pro HBO ho točí polská režisérka Agnieszka Holland PRAHA Příběh Jana Palacha ožije na plátnech. Polská režisérka Agnieszka Holland začne ve spolupráci s HBO v březnu o studentovi natáčet trojdílný hraný film.

Poměry, proti kterým Jan Palach sebeupálením v lednu 1969 bojoval, nezná režisérka jen z vyprávění. Zažila je i přímo v Praze. Vdobě pražského jara a začínající normalizace studovala pražskou FAMU a angažovala se v disidentském hnutí.

V její rodné zemi vzbudil Palachův čin ohlas už v roce 1969. „Jeho odkaz tam stále trvá, i když diskuse v Polsku je bouřlivá, protože je to katolická země,“ řekl LN historik Petr Blažek, který s členy studentské rady Filozofické fakulty Univerzity Karlovy zpracoval webové stránky s dokumentací o Palachovi.

Na nich je zmínka i o dalších devíti živých pochodních. Je mezi nimi také devětapadesátiletý Polák Ryszard Siwiec. Ten se v roce 1968 upálil na polském stadionu Desetiletí na protest proti účasti polských jednotek na okupaci Československa. Polská režisérka představí svůj filmový záměr příští týden v České republice při besedě připravené Univerzitou Karlovou.

Činu Jana Palacha a jeho dopadu na českou společnost se univerzita bude věnovat při různých akcích celý týden. Jan Palach po boku Mahátmu Gándhího Zpráva o sebeupálení Palacha, mladého vysokoškolského studenta, tehdy rychle obletěla mnohé země.

Upřímná soustrast přišla od italského premiéra, papeže Pavla VI., ale i od indické předsedkyně vlády Indíry Gándhiové.

Podle ní se Jan Palach přiřadil k světovým mučedníkům, například také po bok Mahátmu Gándhího. V zahraničí má Palach i několik pomníků. Jeden z nich je v italském Římě. Odhalen byl už v roce 1970. Řím podle studenta pojmenoval i náměstí.

Svůj pomník má Palach také v Londýně a ve švýcarském Vevey. Ve Švýcarsku žila početná česká a slovenská komunita, která se také přičinila o to, že tam v roce 1997 vyrostl Palachovi pomník u Ženevského jezera.

***

Multimediální projekt Univerzity Karlovy janpalach.cz od pondělí 16. ledna 2012 na internetu dětství studium tragická smrt reakce doma i ve světě... *projekt vznikl za podpory ABS a ÚSTR

Kvůli okupaci Československa hořely další živé pochodně

Ryszard Siwiec POLSKO * 7. březen 1909, Debice +12. září 1968, Varšava Devětapadesátiletý úředník se 8. září 1968 na varšavském Stadionu Desetiletí polil rozpouštědlem a zapálil na protest proti účasti polských jednotek na okupaci Československa. Na svůj čin se pečlivě připravil: na magnetofonový pásek namluvil poselství, v němž obvinil Sovětský svaz ze snahy rozpoutat novou světovou válku. „Lidé, v nichž ještě tkví jiskřička lidského citu! Vzpamatujte se! Slyšte můj křik! Křik šedivého, obyčejného člověka, syna národa, který vlastní i cizí svobodu miloval nade všechno, i nad vlastní život! Vzpamatujte se! Ještě není pozdě!“ vzkázal Siwiec.

Sándor Bauer MAĎARSKO * 21. únor 1952, Budapešť + 23. leden 1969, Budapešť Na schodech Národního muzea v Budapešti se 20. ledna 1969 polil benzinem a zapálil ještě ani ne sedmnáctiletý učeň. Bauer tak protestoval proti okupaci Československa. Mladík hodně četl a s přáteli rád diskutoval o politice. Svůj čin provedl přímo pod vlivem zprávy o sebeupálení Jana Palacha, k inspiraci se přihlásil i v dopise adresovaném spolužákům. Podle policejního záznamu se zapálil u vchodu do budovy muzea hodinu po poledni. V rukou držel dvě maďarské vlajky, běžel po schodech a vykřikoval různá politická hesla.

Jan Zajíc ČESKOSLOVENSKO * 3. červenec 1950, Vítkov + 25. únor 1969, Praha V domě na Václavském náměstí se zapálil student železniční průmyslovky. Vědomě navázal na čin Jana Palacha. Zanechal fiktivní seznam následovníků či prohlášení „Občané Republiky československé“. „Navzdory činu Jana Palacha vrací se náš život do starých kolejí, rozhodl jsem se, že vyburcuji Vaše vědomí jako Pochodeň č. 2. Nedělám to proto, aby mne někdo oplakával, abych byl slavným. K činu jsem se odhodlal proto, abyste se už vážně vzchopili a nedali sebou vláčet několika diktátory! (...) Ať moje pochodeň svítí na cestu k svobodnému a šťastnému Československu.“

Evžen Plocek ČESKOSLOVENSKO * 29. října 1929, Jihlava + 9. dubna 1969, Jihlava V domovním průjezdu na náměstí Míru se na Velký pátek 4. dubna polil dvěma lahvemi ředidla a zapálil 39letý tovární dělník. Plocek byl členem KSČ. Patřil k aktivním zastáncům obrodného procesu ve straně a československé společnosti. Definitivní zlom v jeho názorech přišel zřejmě až při protisovětských demonstracích v noci z 28. na 29. března 1969. „S takovými primitivními lidmi, jak jsou nahoře, nebudu ve straně,“ nechal se tehdy slyšet. V dubnu se pak během pouti zapálil. Nechal po sobě mimo jiné leták s textem: „Jsem pro lidskou tvář, nesnáším necit - Evžen.“

Elijahu (Ilja Aronovič) Rips LOTYŠSKO * 12. prosinec 1948, Riga 13. dubna 1969 se v Rize na protest proti okupaci Československa pokusil upálit 20letý student matematiky Ilja Aronovič Rips. Zaujaly ho události z roku 1968 v Československu, o nichž se dozvěděl z rozhlasu. Zrálo v něm rozhodnutí protestovat jako Palach (o dalších pochodních v sovětském bloku nevěděl). Nechtěl však vyvolat masové protesty. Jako symbolické místo pro protest si zvolil Pomník svobody na stejnojmenném náměstí v centru Rigy. Lidé ho však uhasili. Po výsledku skončil na psychiatrii. Později byl vyloučen ze školy a zatčen. Od ledna 1972 žije v Izraeli.

Romas Kalanta LITVA * 22. únor 1953, Alytus + 15. květen 1972, Kaunas 14. května 1972 se v Kaunasu polil benzinem a zapálil na protest proti sovětské okupaci Litvy devatenáctiletý dělník Romas Kalanta. Kalantu k sebeupálení patrně inspiroval příklad Jana Palacha, o jehož činu se mezi Litevci vědělo z vysílání zahraničních rozhlasových stanic. Ve 12.30 hod. přišel Kalanta na hlavní třídu Aleje svobody, kde se u kašny scházela místní mládež. Po zapálení prý vykřikl „Svobodu pro Litvu!“. Později se našel jeho zápisník se vzkazem: „Z mojí smrti prosím obviňte totalitní politický systém.“